

Khi x a, vì duyên văn ngh , tôi có m t cô b n ng i Hu . T n đ t th n kinh xa xôi đó, m t ngày kia cô g i vào Sài Gòn t ng tôi m t t m hình.

Hình ch p cô v i mái tóc th , tay c m nón bài th , đ ng bên b sông H ng. Đôi m t cô nhìn ra dòng sông, trông cũng êm và hi n nh dòng sông v y. Đ ng sau b c hình, thay vì nh ng i i đ t ng, cô vi t m y câu th đ n s :

"Đi con gái

Nhà dòng Hòng,

Kết bạn chu

Những tình cảm thơ ng."

Ngắm nhìn cô chèo bên bờ sông Hòng và đọc những câu thơ nhai nhai, tôi thấy bằng khuâng. Sông Hòng không phải là con sông quan trọng, cũng chẳng phải là một dòng sông lớn, nhưng bao giờ nó cũng đem đến cho tôi một sự yên bình. Sông Hòng, cùng với núi Ngõ, đã trở thành một phần quan trọng làm nên linh hồn xứ Huế. Và những người con của xứ thơ này, dù bây giờ trôi giạt đến tận chân trời góc biển nào, cũng nhớ đến sông Hòng mỗi khi nghĩ về hay nghe nhắc tới quê hương của mình. Tôi không nghĩ sông Hòng đem đến quý giá như vậy, vì nó "may mắn" đem đến các văn nghệ sĩ thì vô hóa nó trong những tác phẩm của họ, nhưng vì nó tuy nhỏ bé nhưng cũng đã đem lại nhiều ích lợi cho người dân xứ Huế. Nó tưới mát hiên, không gây tai hại, tưới mát làm cho người ta đau khổ. Phát xuất từ Nguễn Than, sông Hòng hiền lành và nhẹ nhàng chảy ngang qua Ngõ Cỏ, chùa Nguyễn Tử Biếu, chùa Thiên Mụ, vào tới Kim Long, rồi trôi bên dưới cầu Bạch Hạc, cầu Sông Hòng, cầu Trường Tiền, rồi tiếp tục về Vĩ Dạ, Lị An, Vĩnh Lị, Thuận Hòa, Tân Mỹ và cuối cùng ra cửa Thuận An, góp phần vào biển cả mệnh mông.

Cũng như con người, một dòng sông có một cuộc đời và ta có thể nghe một dòng sông kể về cuộc đời của nó, nếu ta ngồi bên nó, cõi lòng lắng xuống, đôi tai mở ra để nghe tiếng đời của thế giới và tất cả những gì nó mang lại, để có thể đón nhận tiếng nói của thiên nhiên. Giống như có một buổi chiều tôi ngồi bên bờ sông Hòng và làm thơ, tôi sẽ nghe sông Hòng thì thầm thì nói về đời nó. Nó nói rằng người gác cửa của nó chẳng có gì vang danh giá, vì phát xuất từ một nơi chẳng có chút gì đáng kể, cũng chẳng phải là một địa danh nổi tiếng trống rỗng. Nguễn Than chỉ là một người ta đến đây làm thơ, thôi. Nó nói rằng từ ngày này qua tháng khác, hàng năm hàng trăm năm nữa, nó sẽ sống cuộc đời rất bình thường, có thể nói là một tình yêu, quanh quẩn thì cũng chỉ trôi qua những làng xóm đã quá quen thuộc, rồi cuối cùng đổ ra biển, một hút, hòa tan trong cái mệnh mông của đời sống bất ngát. Nó nói rằng, chảy ngang qua xứ Huế, nó đã chứng kiến biết bao nhiêu tang thương đời đời của những chuyện tình, bao nhiêu niềm vui nhai nhai và bao nhiêu nỗi đau của những dân lành hiền hậu. Nó nói rằng người ta đã dùng nó theo những mục đích riêng: để làm đường chèo thuyền, để làm nơi tắm mát, để làm ăn buôn bán, cũng có khi để để những thứ rác rưởi phung phí của. Dòng sông chấp nhận tất cả,

vội đáng vội bên ngoài như yêu cầu tiêu cực những thứ ra vội mặt cõi lòng bao dung. Dòng sông Hoàng nói cho tôi nghe như thế, và có thể cũng sẽ hỏi về cuộc đời của tôi. Tôi đã biết ngu ngốc từ đâu đã trải qua những giai đoạn nào của cuộc đời, đã nhìn cuộc sống với quan niệm, thái độ ra sao? Dòng sông không đòi tôi trả lời cho nó, những khuyên tôi hãy thành thực trả lời cho chính mình.

Đôi người con gái cũng giống như dòng sông Hoàng. Tôi nghĩ đến cô bạn của mình và thấy đi u cô viết thật đúng, ít ra là về chính cuộc đời cô. Cô viết vẫn hay những không phải là nhà văn có danh. Cô dạy học giỏi những không phải là một giáo sư nổi tiếng. Cô sống một cuộc sống rất bình thường: sinh trưởng trong một gia đình trung lưu cùng với anh chị em trong nhà học hành, vui chơi trong suốt tuổi thơ. Lên một chút, cô cũng từng làm một công việc giúp cha mẹ. Cô cũng đã trải qua những cảnh nghèo túng thiếu hụt, những niềm vui, những nỗi buồn của cuộc sống cá nhân và gia đình. Rồi cô hoàn toàn từ việc học, đi tìm việc làm, bắt đầu xuống cuộc đời với tấm lòng son và đôi mắt nai thơ. Cô đã từng được nâng đỡ khích lệ, cũng những đã từng bị lừa dối hay ganh ghét.

Sau này cô lấy chồng, sinh con, tiếp tục làm những công việc như trước kia cha mẹ cô đã làm, lo lắng những nỗi lo cho gia đình như trước kia cha mẹ cô đã lo. Những sự kiện và những diễn biến trong cuộc đời cô xem ra rất tầm thường, nó kết lại làm thành cuộc đời người con gái của cô. Người ta hay hát: "Đôi mắt người con gái, đẹp mê đã nhieu, Trông cho không đẹp mê y. Đến khi lấy chồng, chỉ còn một tình đem theo." Tôi không biết cô bạn tôi ngày lên xe hoa, mang theo cái gì về nhà chồng? Ngay cả một mối tình, chồng biết có hay không, mà nếu có thì cũng là một tình nào đó hết sức âm thầm, hết sức kín đáo. Chỉ có một điều tôi biết cô bạn tôi mang theo được và cô sẽ chia sẻ với chồng, với con đời này, đó là cái nhìn nhân ái với đời với người, và lòng nhân ái trước tất cả những khó khăn nghẹn ngào của cuộc sống. Điều đó chính là con người của cô, là chính cô, và đã khiến cuộc đời cô tuy tầm thường mà có giá trị. Tôi quý mến và kính trọng cô cũng chính vì điều này.

Ngày hôm qua, người xấp xỉ những thứ hình ảnh cũ, tôi chợt thấy một hình ảnh của cô bạn ngày nào, ghép trong một tập thơ chép tay. Tôi lại thấy lòng có chút băng khuâng. Người ta biết dòng sông Hoàng phát xuất từ đâu, trôi qua những đâu trước khi đến cửa Thuận An và đổ ra biển. Những người ta thấy tình không biết cuộc đời một người sẽ trải qua những giai đoạn, những biến cố nào, sẽ trôi giạt đến những bến bờ nào, trước khi đến bến bờ bước sang cuộc đời vĩnh cửu. Cô bạn tôi và gia đình cô không biết bây giờ đã trôi giạt về đâu và cuộc sống gia đình cô bây giờ ra sao? Hi vọng cô vẫn giữ được cái "tâm thế" cao đẹp của dòng sông Hoàng. Tôi ngắm nhìn cô trong hình. Nó có hình đen trắng đã hơi ngả màu và không làm một đường nét trong sáng của đôi mắt và khuôn mặt thật hiện hữu của cô; đôi môi xinh xắn như còn đang muốn nói một lời gì ngọt ngào thân ái. Ở phía sau lưng tôi hình, nét chỉ mờ mờ một màu tím và còn một nét. "Đôi con gái, như dòng Hoàng, kết bằng chuỗi những tầm thường."

Tôi băng khuâng vì cô, băng khuâng vì "đôi con gái". Những tôi băng khuâng hơn nữa vì đôi con gái. Càng sống, tôi càng cảm nhận sâu xa rằng: chúng phải có "đôi con gái" mới "kết bạn chung" những tình cảm. Mà đôi cô và đôi con gái, kết lại bạn chung những cái rất tình cảm như nhau. Ngay cả những người có đôi và cao sang như thế hay những người có đôi sống đơn độc như thế, cũng vẫn sống cuộc sống "tình cảm" của kiếp nhân sinh, chúng tôi mà một Linh mục bạn tôi đã chọn tên "Nguyễn T. Tình Cảm" làm bút hiệu.

Đôi người ta ai cũng có những mong ước tình cảm lại, to lớn hay không chúng ta biết, những đôi đôi phải hơn, lớn hơn cao hơn cái hiện tại. Và người ta, dù trong giai cấp, đôi và nào, cũng vẫn tận hưởng những "kì công" mình đã thực hiện được trong quá khứ, những cái tận hưởng giúp cho người ta vui mà sống. Những những gì cảm nhận thì chúng ta phải là hiện tại thực, còn những kì công thì lâu lâu mới xảy ra. Còn lại phần lớn đôi người ta là những cái nhỏ bé, rất vụn vặt, tình cảm: chuyển niềm cảm mạnh áo, chuyển công ăn việc làm, chuyển nhà chuyển cửa, chuyển vợ chồng, con cái, hàng, bè bạn... Có những chuyển rất nhỏ như, xem như vô nghĩa đôi và những "giấc mơ con", những chuyển rửa cái bát, quét cái nhà, chuyển thu dọn chăn gối buổi sáng, chuyển sửa lại một vài đồ đạc, chuyển ra công viên chơi và đôi con như, chuyển đi dành chút tiền sắm chiếc áo mới cho vợ... tất cả những chuyển đó góp lại làm thành cuộc đời người ta. Nếu tôi chỉ sống với những giấc mơ tình cảm lại và những kì công quá khứ, chỉ khi có những chuyển lớn xảy ra thì mới làm, mà không chấp nhận sống những cái tình cảm, như như những đôi xảy ra hàng ngày, hàng giờ, thì tôi chọn thực sự sống cuộc đời của chính tôi.

Tôi viết những dòng này khi năm phụng vụ sắp sửa tới mùa thối nát nên chuyển sang mùa sống đón chào Giáng Sinh. Mùa sống, mùa chay, tuân thủ khó, Giáng Sinh, Lễ Phục Sinh là những biến cố lớn, những giai đoạn đặc biệt trong năm phụng vụ. Còn lại, cả năm là mùa thối nát nên. Tôi trích từ bài, những khi "độc ác" lắm, tôi mới chuyển bỏ tâm hồn sống mùa sống, mùa chay, để đón mừng những ngày lễ lớn. Những thực tình là chúng ta bao giờ tôi biết chuyển bỏ sống "mùa thối nát nên", mà "mùa thối nát nên" mới là mùa dài nhất, là mùa chính trong năm phụng vụ cũng như trong đời sống của người Kitô hữu. "Mùa thối nát nên", nhìn một cách khác, cũng chính là cái chuyển "những tình cảm" trong đời sống con người của tôi.

Tôi thường được nghe các linh mục giảng về mùa u hiệp Giáng Sinh, mùa u hiệp Phục Sinh, những ít được nghe về "mùa u hiệp thối nát nên", "mùa u hiệp tình cảm". Nghĩ đến Chúa Kitô và suy niệm về cuộc đời của Ngài, tôi thấy Ngài đã sống "mùa u hiệp tình cảm" đầy thuyết phục. Trong cuộc sống công khai, Chúa Kitô đã làm những phép lạ công khai, những những chuyển kỳ lạ là "công khai" trước mắt người đời, chúng tôi và Ngài là Đấng Toàn Năng thì những phép lạ kỳ lạ chúng ta là gì. Chúa Kitô đã chết, đã được táng trong mồ đá, và đã sống lại. Sự kiện này còn "công khai" hơn nữa. Những chuyển Chúa sống lại cũng chỉ là lòng trước mắt thế nhân, chúng ta còn với Ngài là Đấng Thiên Chúa Hằng Hữu thì chuyển kỳ lạ cũng không có gì lạ. Đến Chúa Kitô, có lẽ chẳng là gì cả tuy là một Thiên Chúa quyền năng, mà khi chấp nhận sống cuộc sống con người, Ngài đã chấp nhận sống kiếp sống rất tình cảm của một con người thực tại giai cấp và

thiệp trong xã hội. Ba mươi năm sống với Thánh Giuse và Đức Mẹ, Chúa Kitô chúng tôi có gì là lòng trắc ẩn hàng và người hàng xóm, trái tim lớn Chúa "đi lên" rồi sau đó đức và giáo Thánh Kinh giáo các đức tin sĩ trong đức thánh. Chúa Kitô đã sống cuộc sống tấm thiệp ý thức trên và nhìn tất cả những sự việc tấm thiệp trong đời người và đôi mắt trần trần, để khám phá ra một giá trị cao quý trong những việc tấm thiệp ý. Chính vì thế mà Chúa Kitô trở nên phi thiệp, đúng như ý nghĩa câu nói của một nhà tu: "Tôi cố gắng làm những việc tấm thiệp để trở nên phi thiệp" Đó là bài học lớn cho tôi để tôi sống đời tấm thiệp của mình cho có giá trị. Tôi nghĩ, nếu bây giờ liên lạc được với cô bạn cũ, tôi sẽ kể cho cô nghe về "cuộc sống tấm thiệp rồi phi thiệp" của Chúa Kitô, mặc dù cô là một Phật tử, đó là cách tôi muốn dùng để trả lời cho mấy câu hỏi cô viết sau tấm thiệp tôi năm nào; mấy câu hỏi mà tôi biết nó không hề có chút ý nghĩa nào của sự bị quan hay của một lời than thở.

Một ngày nào đó, nếu các con tôi hỏi tôi: "Đi bà, bà đã làm được việc gì phi thiệp?" Tôi mong rằng mình có thể trả lời các con mà không xấu hổ, vì đã trở lại một cách chân thành: "Bà đã làm được một việc phi thiệp, mà việc phi thiệp ý kéo dài trong suốt cuộc đời của bà, là bà đã sống thật trên và trên cuộc đời để biết rằng một chu kỳ những chuyển động tấm thiệp."